

**Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і
дизайну імені Михайла Бойчука**

Факультету декоративно-прикладного мистецтва
Кафедра художньої кераміки, дерева, скульптури і металу

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК. 13 МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО ЗА ФАХОМ
(художня кераміка)**

Загальна інформація про дисципліну

Рівень (ступінь) вищої освіти	Перший (Бакалаврський)
Галузь знань	02 Культура і Мистецтво
Спеціальність	023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
Спеціалізація	
Освітня програма	ОПП «Пластичні мистецтва (художня кераміка, художній метал, художнє дерево і декоративна скульптура)»
Статус дисципліни	обов'язкова
Курс/Семестр	1 курс (I семестр)
Кількість кредитів ЄКТС	3 кредити
Розподіл за видами занять за годинами навчання	Лекційні 8 год.
	Практичні 37 год.
	Самостійна робота 45 год.
Форма підсумкового контролю	Екзамен
Викладач	Доцент Нагірняк Л. І.
Контактна інформація викладача	Корпоративна пошта nahirnyak_l1@kdidpamid.edu.ua
Ресурси комунікації з викладачем	Google Classroom (), VIBER, електронна пошта, Zoom
Дні занять	Згідно з розкладом
Консультації	Відповідно до графіку консультацій

Опис навчальної дисципліни

Анотація дисципліни	Навчальна дисципліна «Матеріалознавство за фахом (художня кераміка)» вивчає структуру та фізико-хімічні властивості керамічних матеріалів, генезис і мінералогію глин, а також теоретичні засади технологічної обробки сировини. Здобувачі освіти ознайомляться зі складом керамічних мас, методами їх приготування та розрахунку,
------------------------	---

	<p>опанують особливості процесів повітряної та вогняної усадки, а також вивчать матеріали для декорування — пігменти, ангоби, поливи та емалі. Велика увага приділяється принципам спікання кераміки при випалі, функціонуванню технологічного обладнання та методам контролю якості готових виробів. Це сприятиме формуванню професійних знань про поводження матеріалу на різних етапах виробництва, розвитку вмінь аналізувати технологічні цикли та здатності свідомо застосовувати матеріалознавчу базу для створення досконалих творів художньої кераміки.</p> <p>Ключові слова: художня кераміка, матеріалознавство, керамічні маси, глини, ангоби, поливи, технологія випалу.</p>
<p>Мета та завдання дисципліни</p>	<p>Метою навчальної дисципліни є професійна підготовка художників декоративно-прикладного мистецтва, ознайомлення з структурою і властивостями керамічних матеріалів, способами їх технологічної обробки, оволодіння теоретичними знаннями та практичними навиками і методами, які використовуються в художній кераміці, формування вмінь аналізувати та застосовувати теоретичні знання на практиці.</p> <p>Основні завдання навчальної дисципліни: забезпечити професійну підготовку художників декоративно-прикладного мистецтва шляхом ознайомлення зі структурою, властивостями та методами технологічної обробки керамічних матеріалів. Особливу увагу приділено опануванню теоретичних знань про генезис і класифікацію глин, методи приготування та розрахунку керамічних мас, а також вивченню фізико-хімічних процесів повітряної та вогняної усадки й принципів спікання матеріалів. Також завданнями курсу є формування навичок контролю якості сировини, застосування різноманітних методів формування та декорування виробів (пігментами, ангобами, поливами) й побудови повних технологічних циклів виробництва кераміки.</p> <p>Внаслідок вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • генезис глин, класифікацію та їх мінералогію, забарвлення і хімію глин, домішки, роль глинистої речовини, поведінку глини при сушці; • склад і властивості керамічних мас; • методи підготовки і приготування керамічних мас;

	<ul style="list-style-type: none"> • хімічний, молекулярний та раціональний метод розрахунку керамічної маси; • властивості процесу повітряної та вогняної усадки керамічних матеріалів; • екзотермічні реакції та принцип спікання керамічних матеріалів; • основні методи і способи формування керамічних виробів; • процес і методи сушки керамічних виробів; • види обладнання та методів випалу керамічних виробів; • основні види декорування керамічних виробів; • склад і властивості матеріалів-фарбників для декорування кераміки (пігменти, ангоби, поливи, емалі); <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • на основі набутих знань обробляти вихідну мінеральну сировину різними методами (збагачення, класифікація, подрібнення, помел, дозування, змішування та ін.); • контролювати властивості вихідної мінеральної сировини, фазового складу, структури і властивостей кераміки; • робити розрахунки складів (раціонального, хімічного, молекулярного) керамічних мас і матеріалів для декорування (пігментів, ангобів, полив, солей, емалей); • робити розрахунки повітряної та вогняної усадки заданого керамічного виробу з урахуванням технології виготовлення • складати замкнуті технологічні цикли виробництва та експлуатації необхідного обладнання для виготовлення, декорування, сушки та випалу керамічних виробів з майоліки, фаянсу, фарфору.
Передумови вивчення дисципліни	Передумовами для вивчення дисципліни «Матеріалознавство за фахом» є обсяг знань з попередніх дисциплін, таких, як «Робота в матеріалі за фахом», «Основи композиції», «Фахові технології», «Проектування за фахом».
Програмні компетентності	
Загальні компетенції (ЗК)	ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, розуміння професійної діяльності. ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
Спеціальні	СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні

(Фахові) компетенції спеціальності (СК)	закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища. СК 4. Здатність розуміти та дати об'єктивну оцінку майстерності художників у володінні техніками та технологіями у різних матеріалах за спеціалізаціями. Мати для цього практичні навички.
Програмні результати навчання:	ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях. ПРН 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні (колірно-фактурні) властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом. ПРН 15. Володіти фаховою термінологією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

Структура навчальної дисципліни:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Властивості, способи і методи приготування керамічних мас						
Тема 1.1. Властивості сировини, способи і методи приготування керамічних мас		2				4
Тема 1.2. Фізико-хімічні властивості глин та складові керамічних мас			3			4
Тема 1.3. Способи і методи приготування керамічних мас			8			8
Тема 1.4. Процес повітряної та вогняної усадки керамічних матеріалів			2			5
Модуль 2. Методи та способи формування і декорування керамічних виробів						
Тема 2.1. Основні методи формування керамічних виробів		2	8			8

Тема 2.2. Матеріали для декорування керамічних виробів		2	8			8
Модуль 3. Методи та способи сушки та випалу керамічних виробів						
Тема 3.1. Процес сушки керамічних виробів			2			2
Тема 3.2. Випал — екзотермічні реакції та принцип спікання керамічних матеріалів		2	6			6
Всього за I семестр	90	8	37			45
Всього годин	90	8	37			45

Рекомендована література

Основна література

1. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1992.
2. Афтандіянц Є. Г. Матеріалознавство. К. : Ліра-К. 2012. 216 с.
3. Білоскурський О. Керамічна технологія. Для кустарно-промислових шкіл та учбових майстерень. Харків: Державне видавництво України, 1928. 106 с.
4. Білоскурський Осип. Кафлярство: Робоча книжка для короткотермінових кустарських курсів та нижчих профтехнічних шкіл. Харків-Київ: ОНТВУ-Будвидав, 1932. 88 с.
5. Голубець О. Львівська кераміка. К. : Наук. думка, 1991. 120 с.
6. Голубець О. Між свободою і тоталітаризмом. Мистецьке середовище Львова другої половини ХХ століття. Львів : Академічний експрес, 2001. 146 с.
7. Пушкарьова К.К., Матеріалознавство. К.: Видавництво Ліра-К, 2015. 592 с.
8. Пушкарьова К.К., Кочевих М.О. Матеріалознавство для архітекторів та дизайнерів : Навч. посіб. К.: Видавництво Ліра-К, 2019. 424 с.
9. Пошивайло О. Етнографія українського гончарства: Лівобережна Україна. К.: Молодь, 1993. 408 с., іл.
10. Mark Burlison. The ceramic glaze handbook. Materials, techniques, formulas. New York: Lark Books, 2001. 144 p.
11. Steve Mattison. The complete potter: the complete reference to tools, materials, and techniques for all potters and ceramicists. Hove, 2003. 224 p.

Допоміжна література

12. Кара-Васильєва Т.В. Декоративне мистецтво України ХХ століття.
13. У пошуках «великого стилю» Київ: Либідь, 2005. 280 с.
14. Каталог виставки «Кераміка поколінь» / Укл. Нагірняк Л. І. К.: КДАДПМД ім. М Бойчука, 2023. 60 с. іл.
15. Лашук Ю.П. Гуцульська кераміка. К. : Мистецтво, 1956. 82 с.
16. Лашук Ю.П. Львівська кераміка : альбом. Львів: Каменярь, 1970. 120 с.

- 17.Павлюк С.П., Чмелик Р.П. Скарби Музею етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України. Львів: ДП «Видавничий дім «Укрпол», 2005. 227 с. іл.
- 18.Печорний П.П. Петро Печорний. К.: Софія, 2014. 159 с. іл.
- 19.Підгора В., Ханко О. Камінний спалах: Петро Печорний. Кераміка і графіка. К.: Видавець О. Ханко, 7515 (2007). 304 с., іл.
- 20.Чегусова З. А. Декоративне мистецтво України кінця ХХ століття: 200 імен : альбом-каталог. К.: Атлант ЮЕмСі, 2002. 511 с.
- 21.Шмагало Р.Т. Енциклопедія художньої культури. Мистецька освіта : бібліографія, документи, теорія : 4000 джерел бібліогр., 300 фотодок., 1000 термінів]. Львів : ЛНАМ, 2013. 520 с.
- 22.Щербак В.А. Сучасна українська майоліка. Київ, 1974. 190 с.
- Інформаційні ресурси
- 23.Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>. – Назва з екрану
- 24.Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nplu.kiev.ua>. – Назва з екрану.
- 25.https://www.youtube.com/results?search_query=stasenko
- 26.<https://www.youtube.com/watch?v=TkaLbLBeZ54>
- 27.<https://www.thesprucecrafts.com/survey-of-basic-pottery-tools-2746328>
- 28.https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=PiJEAhMxLQgC&oi=fnd&pg=PA7&dq=Glaze+materials+ceramics&ots=sb18Hx8RUt&sig=FxwIINBcC488aXl-Zhg-avp2Yj8&redir_esc=y#v=onepage&q=Glaze%20materials%20ceramics&f=false

Методи контролю та розподіл балів

Форми контролю	Максимальна кількість балів
	Денна форма навчання
Оцінка якості проміжних етапів виконаної практичної роботи в аудиторії	7 x 5 балів = 35 балів
Перевірка практичної самостійної роботи	8 x 3,1 балів = 25 балів
Екзамен	40 балів
Всього	100

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів здійснюються за 100 бальною шкалою у процесі підсумкового модульного контролю (екзаменаційного перегляду).

Розподіл балів за 100-бальною шкалою	
Поточний контроль (ПК)	
Форми поточного та екзаменаційного контролю змістових модулів/дисципліни	Максимальні бали за виконані завдання
Модуль 1. Властивості, способи і методи приготування керамічних мас та формування з них керамічних виробів	
Засвоєння теоретичних знань	10
Виконання практичної роботи в матеріалі	10
Модуль 2. Методи та способи формування і декорування керамічних виробів	
Засвоєння теоретичних знань	10
Виконання практичної роботи в матеріалі	10
Модуль 3. Методи та способи сушки та випалу керамічних виробів	
Засвоєння теоретичних знань	10
Виконання практичної роботи в матеріалі	10
Всього	60
екзамен	
Усне опитування	40
Всього	40
Разом за I семестр	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Технічне та інструментальне забезпечення

Необхідне обладнання, устаткування	Проектор; комп'ютерна техніка (ноутбук, стаціонарний комп'ютер, графічний планшет) з можливістю демонстрації текстових і графічних матеріалів і виходу до мережі Інтернет, інше обладнання та устаткування, необхідне для виконання практичних робіт
Необхідні засоби	Засоби, необхідні для виконання практичних робіт
Програмне забезпечення	Програми, необхідні для виконання завдань: Adobe Photoshop, Microsoft Word, Adobe Illustrator та інші.
Матеріали, інструменти	Матеріали та інструменти, необхідні для виконання практичних робіт

Політика вивчення навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності	Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності у своїх роботах. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час поточного контролю виявиться використання чужих ідей, здобувач втрачає право отримати бали за тему, або може виконати нову роботу, яка буде оцінена із заниженням балів.
Політика щодо відвідування занять	Пропуски занять без поважних причин неприпустимі (причини пропуску мають бути підтверджені). Відсутність виконаних практичних завдань із дисципліни є підставою до не зарахування семестрової оцінки.
Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання	Якщо здобувач освіти пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її. Довгострокова відсутність здобувача на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни. Додаткові заняття у таких випадках не передбачені.

Політика щодо правил поведінки на заняттях	На проведення занять з дисципліни «Матеріалознавство за фахом» розповсюджуються загально прийняті норми і правила поведінки, затверджених таким документом як «Правила поведінки здобувачів вищої освіти в Київській державній академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука». Вітається власна творча думка здобувачів, активне обговорювання проблем, аргументоване відстоювання авторської позиції. Разом із тим під час занять не допускаються дії, які порушують порядок і заважають навчальному процесу, у тому числі користування мобільними телефонами для розмов, запізнення на заняття без поважних причин, не реагування на зауваження викладача.
Політика щодо комунікації з викладачем	Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні на корпоративну пошту викладача (nahirnyak_l@kdidpamid.edu.ua). Умови листування: 1) в темі листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено – ОС); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається – анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: прізвище_завдання. Розширення: текст – doc, docx, ілюстрації – pdf. Роботи для модульного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.

Детальнішу інформацію щодо компетентностей, результатів навчання, методів навчання, форм оцінювання, самостійної роботи наведено у Робочій навчальній програмі навчальної дисципліни (<https://kdidpamid.edu.ua/academy/robochi-programy-navchalnyh-dysczyplin-ta-inshi-navchalno-metodychni-materialy-kafedry-hudozhnoyi-keramiky-dereva-skulptury-ta-metalu/>)

Розробники силабусу
Навчальної дисципліни

Нагірняк

Нагірняк Л. І.

Гарант освітньої програми

Хижинський

Хижинський В.В.

В.о. завідувача кафедри ХКДСМ

Нагірняк

Нагірняк Л.І.

Силабус затверджено
на засіданні кафедри ХКДСМ
від 26 серпня 2025 р., протокол №1